

1 הרהורי עבירה – מחשבות זנות, קשו – קשות ומכחישות את הגוף
 2 יותר מעבירה עצמה, וסימניך לזכור זאת, ריחא דבישרא – ריח
 3 בשר צלוי קשה לאדם שמתאוה לו.
 4 שילחי דקייטא – סוף הקיץ קשיא – קשה בו החום יותר מקייטא –
 5 מהקיץ עצמו, כיון שהעולם וגוף הבריות כבר נתחממו בקיץ,
 6 ועכשיו הוא מתחמם וניזוק בחום קל, וסימניך לזכור זאת, תנורא
 7 שגירא – תנור שהוסק, ורוצה להסיקו שנית לאחר זמן מועט, קל
 8 להסיקו בעצים מועטים.
 9 אישטא דסיתוא – חולי שמקדיח את הגוף בימות החורף, בידוע
 10 שחולי זה קשיא – קשה יותר מדקייטא – מחום הקדחת שבקיץ,
 11 כיון שאם על אף הקור הצליחה הקדחת לחמם את הגוף סימן שזה
 12 חולי קשה. וסימניך לזכור זאת, תנורא קרירא – תנור קר, שקשה
 13 להסיקו, אבל כשיסקוהו ידוע שהיסקו חזק בעצים מרובים.
 14 מימר בעתיקתא – ללמוד דבר ישן, שכבר למד ושכח קשיא –
 15 קשה יותר מהחידא – מללמוד דבר חדש שעדיין לא למד, וסימניך
 16 לזכור זאת, מינא בר מינא – טיט בן טיט, דהיינו טיט ישן שגיבלו
 17 אותו והתקשה יותר קשה לגבול פעם שניה מלגבל טיט מחומר
 18 חדש.
 19 שנינו בברייתא לעיל (כח), רבי אומר אינו דומה תימור של לבנה לתימור של
 20 חמה, תימור של לבנה מתמר ועולה במקל, תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן. אמר
 21 רבי אבהו, מאי טעמא דרבי – מניין למד זאת. ומבאר: שלמד זאת
 22 מדכתיב למנצח על אילת השחר, שכינה הכתוב את השחר איילת,
 23 ללמדנו שהשחר דומה לאילת, מה מין האילת זו, דהיינו הזכר
 24 שלה קרנייה מפצילות לבאן ולבאן – נחלקות לכמה כיוונים, אף
 25 שחר זה (תימור החמה) מפציע לבאן ולבאן.
 26 הגמרא ממשיכה לדרוש את תיבות 'אילת השחר', על פי מה
 27 שאמרו במגילה (טו) שאסתר אמרה מזמור זה: אמר רבי ירמיה, למה
 28 נמשלה אסתר במזמור זה לאילת, לומר לה, מה אילת רחמה צר
 29 ומתוך כך חביבה על בעלה כל שעה ושעה שבוועלה בשעה ראשונה
 30 – כשעת בעילה ראשונה, אף אסתר חיתה חביבה על אחשורוש כל
 31 שעה ושעה בשעה ראשונה, כמו שנאמר (אסתר ב יז) ויאבה המלך
 32 את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות.
 33 אמר רבי אפי, למה נמשלה אסתר במזמור זה לשחר – תחילת אור
 34 הבוקר, לומר לה מה השחר זמנו הוא בסוף כל הלילה, שבסיום
 35 הלילה מתחיל עלות השחר, אף הנס שהיה בזמן אסתר הוא סוף
 36 כל הנסים המפורסמים בעולם הזה.
 37 מקשה הגמרא: והא איבא נס הנובא שהיה אחרי נס פורים, ומדוע
 38 נחשב נס פורים לסוף כל הנסים. מתרצת הגמרא: מה שאמר רבי
 39 אסי שנס פורים הוא סוף כל הנסים, ניתנה לכתוב קא אמרינן –
 40 כוונתו לנסים שדין הוא לכותבם בספר כמגילת אסתר, אבל נס
 41 חנוכה לא נכתב במגילה.
 42 מקשה הגמרא: הניחא למאן דאמר שאכן מגילת אסתר ניתנה
 43 ליתב – יש היתר וגם חיוב לכותבה, לכן נחשב נס פורים לנס
 44 האחרון, כיון שנס חנוכה לא ניתן להיכתב, אלא למאן דאמר אסתר

45 לא ניתנה ליתב – אין ציווי לכותבה במגילה, אלא לגרסה על
 46 פה, וכן לקרותה על פה בפורים, מאי איבא למימר – מדוע קרא
 47 לה רבי אסי סוף כל הנסים, הרי בין פורים ובין חנוכה לא ניתנו
 48 להיכתב אלא להיאמר, נס פורים בקריאת המגילה, ונס חנוכה
 49 בהלל והודאה. מתרצת הגמרא: מי שסובר שלא ניתנה מגילת
 50 אסתר להיכתב דורש את הפסוק באופן אחר, ומוקים לה לדרשה
 51 של מילת 'שחר' כמו שאמר רבי בנמינ בר יפת אמר רבי אלעזר.
 52 דאמר רבי בנמינ בר יפת אמר רבי אלעזר, למה נמשלו תפלתן של
 53 צדיקים הרמוזות בפסוק במילת 'שחר', פאילת – מין האילת,
 54 דהיינו הזכר שלה, לומר לה, מה אילת זו כל זמן שמגדלת – כל
 55 שנה שגדילה קרנייה מפצילות – נוסף פיצול בקרניה, אף צדיקים
 56 כל זמן שפירבין בתפלה תפלתן נשמעת, שריבוי התפילה נמשל
 57 לגדילת האילת, ומה שהקב"ה שומע תפילתן נמשל לפיצול
 58 הקרנים, וכשם שעל ידי פיצול הקרנים מוספת האילת כח וגבורה,
 59 כך על ידי ריבוי תחנונים מתחזקת התפילה ונשמעת.
 60 שנינו במשנה: שפעם אחת עלה מאור הלבנה, ודימו שהאיר מזרח
 61 וישחמו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה. וממשיכה המשנה,
 62 הורידו כהן גדול לבית הטבילה. מבררת הגמרא: אימת – באיזה
 63 זמן עוסקת המשנה ששחטו את התמיד קודם זמנו והורידו כהן
 64 גדול לבית הטבילה, אילימא – אם נאמר שמדובר בשאר ימות
 65 השנה, אם כן מדוע שנינו הורידו כהן גדול לבית הטבילה, וכי לא
 66 סגיא ו-אי אפשר דלא בהן גדול עבר אז בבית המקדש, הרי
 67 בשאר ימות השנה אין העבודה דווקא בכהן גדול, וכשירה בכל
 68 הכהנים. אלא צריך לומר שהמעשה היה ביום הפפורים, אבל אם
 69 כך קשה, מאור הלבנה מי איבא – וכי הלבנה נראית ביום
 70 הכיפורים סמוך לעלות השחר, הרי היא שוקעת כבר שתי שעות
 71 לפני כן. ורק בסוף החודש היא נראית סמוך לעלות השחר.
 72 מתרצת הגמרא: המשנה נחלקת לשני חלקים, 'שחטו את התמיד
 73 והוציאוהו לבית השריפה' מדובר בשאר ימות השנה, וזה היה
 74 בסוף חודש, ומשום המעשה הזה תיקנו שלא לשחוט עד שיראה
 75 השחר בבירור. ותיקנו כך אף ביום הכיפורים שמא תארע בו טעות
 76 אחרת כעין זה. ומכאן חוזרים לדיני יום הכיפורים, והכי קאמר,
 77 וביום הפפורים, כי אמר העומד על הגג פרק פרקאי כמובא
 78 בתחילת המשנה, ואפשר להתחיל בעבודת היום, הורידו כהן גדול
 79 לבית הטבילה לטבילה ראשונה מחמש הטבילות שטובל ביום
 80 הכיפורים.
 81 תני אבהו דרבי אבין, מה שאמרו שזבח שנשחט בלילה ישרף, לא
 82 על זו (עולה שנשחטה בלילה) בלבד אמרו שפסולה ונשרפת,
 83 אלא אף מליקת העוף בלילה, וקמיצת מנחה בלילה, פסולה היא
 84 ותשרף.
 85 מקשה הגמרא: בשלמא עולת העוף שנמלקה בלילה, מאי דתוה
 86 הוה – מה שהיה היה, ואי אפשר להחיותה, אלא קומין – מנחה
 87 שנקמצה בלילה הרי אפשר לתקנה על ידי

יומא דף כט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קלא

קא מוֹתִיב – שאל שאלה נכונה, ואף על פי כן הרי אבוה דרבי אבין נמי לא חידש דין זה מעצמו, אלא מִתְּנִיתָא קָאָמֵר – הביא דינו מבריייתא. וכדי ליישב שלא יקשו הבריייתא והמשנה, צריך לומר דקָסְבֵּר התנא של הבריייתא שבלילָה שלפני יום הקרבת הקרבן אֵין דין הקרבן בקרבן שעדיין לא הגיע זמנו ליקרב, שנקרא מְחֻסֵּר זְמַן, שזה הוא דווקא כשלא הגיע זמנו כלל, אבל ליל הקרבת הקרבן נחשב כהגיע זמנו. ולכן הקומץ שניתן בכלי בלילה מתקדש, שהרי זמנו הוא. אבל יום לפני הזמן הראוי להקרב, נחשב מְחֻסֵּר זְמַן, ואין הכלי מקדש ביום זה. ולכן במשנה במנחות שמדובר בלחם הפנים שניתן על השולחן ביום ראשון, שהוא לפני יום סידורו, וכל שכן כאן שמרוחק הרבה משבת שהוא זמן סידורו, הוא מחוסר זמן, ואינו מתקדש אפילו לענין להיפסל.

מקשה הגמרא: אמנם אינו נפסל כיון שהוא מחוסר זמן, אבל בִּי מָיִי בִּי שְׁמַיִי – כשמגיע בין השמשות של ליל שבת שהוא לילה הסמוך ליום סידור הלחם, תְּקַדֵּשׁ – תתקדש המערכה, וְתִפְסֹל – ותפסל, כיון שלא הניחו את המערכה ביום השבת כמצוותה. ומכך שאינו נפסל, מוכח שאף לילה נחשב מחוסר זמן, ואין כלי שרת מקדשין בו גם לפסול, ומדוע נאמר בבריייתא שהקומץ שניתן בכלי בלילה נפסל.

מתרצת הגמרא: אָמֵר רַבִּינָא, לעולם לילה שלפני ההקרבא אינו נחשב מחוסר זמן, ובמשנה במנחות ששנינו שיכול להניח את הלחם לשבת הבאה, מדובר באופן שְׁקָרָם וְסָלְקוּ – את לחם הפנים מעל גבי השולחן קודם שהגיע בין השמשות של שבת, וממילא לא היה על השולחן בליל שבת כדי להתקדש ולהיפסל.

תירוצ נוסף: מִרְּזִינָא אָמֵר רַבִּינָא – ויש אומרים שרֵב אֲשֵׁי אָמֵר תירוצ זה, אֲפִילוּ תִימָא – יכול אתה להעמיד את המשנה במנחות אפילו באופן שְׁלֵא קָדָם וְסָלְקוּ לפני השבת, ומכל מקום לא יקשה שיתקדש הלחם מהלילה ויפסל, שִׁמְכִין שְׁפָדְרוּ הכהן על השולחן שְׁלֵא מְכַצְתּוּ, שהרי סידרו אחר השבת ולא בשבת כדינו, נַעֲשֶׂה סידור זה שהתבצע שלא בזמנו, בְּמֹו שְׁפָדְרוּ תְּקוּף, דהיינו שנחשב כסידור שלא מדעת, ודומה לקידוש בכלי שרת שלא מדעת, ואינו מקדש את הלחם אף לענין להיפסל. וזה הוא דווקא בלחם שסידרו אותו באחד מימי השבוע, שהיה מחוסר זמן, אבל הקומץ שניתן בכלי שרת בלילה, כיון שלילה אינו מחוסר זמן, הכלי מקדש אותו להיפסל.

שנינו במשנה: זֶה הַכֶּלֶל הִיָּה בְּמִקְדָּשׁ וכו', וכל המטיל מים טעון קידוש ידיים ורגלים. מבררת הגמרא: בְּשִׁלְמָא מה שצריך לקדש את הַרְגְלִים מובן, שהוא מְשֻׁם הַנִּיצוּצוֹת הַנִּיתוּזִין על רגליו, אֵלָא את הַיָּדִים מֵאֵי מְעֻמָּא – מדוע צריך לקדשם. מבארת הגמרא: אָמֵר רַבִּי אָבָא, זֹאת אֲמַרְתָּ – מדין זה שצריך לקדש את ידיו לפני העבודה אחר שהטיל מים יש ללמוד

דְּנִתְרָה – נחזירו לכלי וְנִתְרָה וְנִקְמָצָה בִּימָמָא – ונחזור ונקמץ את המנחה ביום, שכיון שלילה אינו זמן קמיצה, הקומץ לא נתקדש אף על פי שהניחו בכלי שרת ולא נפסל, ומדוע תצא מנחה זו לבית השריפה. מתרצת הגמרא: הוּא – אבוה דרבי אבין תְּנִי לָהּ – שנה ברייתא זו, וְהוּא אָמֵר לָהּ – תירצה, שְׁכָלִי שָׂרֵת מְקַדְשִׁין את הקומץ הניתן בהם אֲפִילוּ נִיתְנוּ בכלי שְׁלֵא בְּזִמְנֹו, דהיינו בלילה, וקומץ שקמצו בלילה ונתנו בכלי שרת נתקדש, ונקרא עליו שם קומץ, ועל השאר נקרא שם שיריים, ואינו חוזר להיות כמנחה שלא נקמצה, ולכן אי אפשר להחזירו ולקמץ פעם שניה.

הגמרא מקשה מבריייתא על היסוד שכלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו: מִיתֵיב, זֶה הַכֶּלֶל בכלי שרת המקדשים את הניתן בהם בקדושת הגוף, כָּל הַקָּרֵב – שדין הקרבתו בִּיּוֹם, כגון מנחה או דם של כל הקרבנות, קְדוּשׁ בקדושת הגוף כשניתן בכלי שרת בִּיּוֹם, וְכָל הַקָּרֵב – שדין הקרבתו בְּלֵילָה, דהיינו מנחת נסכים (קְדוּשׁ בְּלֵילָה. וְכָל הַקָּרֵב בִּין בִּיּוֹם וּבִין בְּלֵילָה), קְדוּשׁ בִּין כשניתן בכלי שרת בִּיּוֹם וּבִין בְּלֵילָה. קְתַנִּי מִיָּתֵת – מכל מקום שנינו שְׁכָל הַקָּרֵב בִּיּוֹם קְדוּשׁ בִּיּוֹם, ומשמע שדווקא אם ניתן בִּיּוֹם, אֵין – הוא קדוש, אבל אם ניתן בְּלֵילָה לֹא – אינו קדוש. והקמיצה שמצוותה ביום, כיצד נתקדשה בכלי בלילה.

מתרצת הגמרא: דִּלְמָא מה שאמרה הבריייתא שמה שקרב ביום אינו קדוש כשניתן בכלי בלילה, היינו לענין שְׁאִינוּ קְדוּשׁ על ידי הכלי שיוכל לִיקָרֵב, כיון שניתן בו שלא בזמנו, אֲכָל מכל מקום קְדוּשׁ הוא משעת נתינתו לכלי שיקרא עליו שם קרבן לענין לִיפְסֹל – שיכולים לחול עליו פסולי קרבנות, כגון אם יצא חוץ למחיצתו או אם נטמא. וזו כוונת אבוה דרבי אבין שאמר שכלי שרת מקדשין שלא בזמנם, שכיון שקמץ בלילה ונתנו בכלי שרת, חל עליו שם קומץ, ונפסל מדין קמיצת לילה שאינה חוזרת לטבלה.

קושיא נוספת: מִיתֵיב רַבִּי זְוֵרָא, שנינו במנחות (ק) בענין סידור לחם הפנים, אם סִדְרָא אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבִּזְיָכִין אַחֵר הַשֶּׁבֶת, ולא סידר בשבת כדינו, וְהִקְטִיר אֶת הַבִּזְיָכִין בְּשֶׁבֶת שלאחריה, ונמצא שלא היה הלחם על השולחן שבעה ימים כדינו, פְּסוּלָה. וּבִיצֵר יַעֲשֶׂה להכשיר את הלחם והבזיכין, אם הוא רוצה שתקיים המצוה בלחם זה ויהיה נותר הלחם, יִנְחֲנוּ את הלחם על השולחן לְשֶׁבֶת הַבָּאָה, ואז יקטיר את הבזיכין. ואף שנמצא הלחם על השולחן יותר משבעה ימים, כשירה המערכה, שְׁהָרִי אֲפִילוּ עֲקָרָה מערכת לחם הפנים עַל הַשֶּׁלֶחַן יָמִים רַבִּים אֵין בְּכָךְ כְּלוּם, משום שהזמן להניחם הוא רק בשבת הבאה, ואין כלי שרת מקדשים שלא בזמנם. ולדברי אבוה דרבי אבין שאמר שכלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנם לענין לפסול, קשה, אֲמַאי – מדוע יכול להניחם עד לשבת הבאה, הרי תְּקַדֵּשׁ – תתקדש המערכה וְתִפְסֹל משום שסידרה שלא בזמנה.

מתרצת הגמרא: אָמֵר רַבָּא, אֲכַן מֵאֵן דְּקָא מוֹתִיב – (השואל) שְׁפִיר

אגרות קודש

ב"ה, י"ט כסלו, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר זיגתו תחי' ילדה בן למזל טוב, הנני בזה להביע ברכתי מזל טוב ויגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

ועל שאלתו בענין קריאת שם בנס הנולד שי', הנה כמה פעמים שמעו מכ"ק מו"ח אדמו"ר שאין מתערב בזה וכפי שיסיכמו ההורים ליתן לו השם זאל זיין לאורך ימים, ושלחתי לו היום מברק וז"ל "מזל טוב יבחרו השם הוא וזוגתו ויברך השי"ת לאורך ימים ושנים טובות".

בברכת מז"ט ביום גאולתנו ופדות נפשנו.